

02.03.2022

POL-2022-25131

Eduskunta, Lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi

Lakivaliokunta tiistai 15.03.2022 klo 10.00 / HE 13/2022 vp / Lausuntopyyntö

Poliisitarkastaja Pekka Heikkinen

Poliisihallituksen lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi

1 Pyyntö

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa asiassa: HE 13/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi. Pyynnössä on erikseen pyydetty huomioimaan seuraavat asiat:

- KAA 2/2019 vp Raiskauksen määritelmä suostumusperustaiseksi
- LA 24/2020 vp Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta
- LA 96/2020 vp Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta
- HE 13/2022 vp käsittelyyn on yhdistetty kansalaisaloite KAA 2/2019 vp sekä lakialoitteet LA 24/2020 vp ja LA 96/2020 vp.

2 HE 13/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi

Uudet rikostunnusmerkistöt tulevat merkitsemään seksuaalirikoksina rangaistavien tekojen alan laajenemista, joka merkitsee väistämättä poliisille laajaa ja merkittävää koulutustarvetta sekä resurssien kohdentamista seksuaalirikosten tutkintaa - tarkoittaen käytännössä merkittävää lisäresurssitarvetta, kun poliisia samaan aikaan sitoo tutkintapakko. Uuden lainsäädännön oletetaan lisäävän poliisille ilmoitettavien rikosten määrää lainsäädännön voimaan tullessa.

Poliisin halutaan ja poliisi haluaa priorisoida vakavien rikosten tutkintaa, joten nykytilanteessa, kun vaativaa ja aikaa vievää tutkittavaa on yhä enemmän, niin mitä voidaan jättää tekemättä? Nykyisen lainsäädännön mukaan ei ole vaihtoehtoja, eli priorisointi on käytettävissä oleva työkalu, mutta jokainen ilmoitettu rikos on tutkittava.

Rikostorjunnan toimintaympäristö on entistä monimuotoisempi ja poliisin rikostorjunnassa on jo olemassa olevaa resurssitarvetta nykyisen lainsäädännön olleessa voimassa, myös RL 20 luvun rikoksia tutkivissa yksiköissä.

3 Raiskauksen määritelmä suostumusperusteiseksi ym. keskeinen (KAA 2/2019 vp)

1 §

Raiskaus

Joka on sukupuoliyhteydessä sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti, on tuomittava *raiskauksesta* vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Henkilön osallistumista sukupuoliyhteyteen ei ole pidettävä vapaaehtoisena, jos:

1) hän ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut osallistuvansa siihen vapaaehtoisesti;

2) hänet on pakotettu sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöönsä kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkauksella; tai

3) hän ei ole voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan tiedottomuutensa, sairautensa, vammaisuutensa, pelkotilansa, voimakkaan päihtymistilansa, heikentyneen tajunnantilansa, tilanteen häikäilyksen, erityisen valta-aseman vakavan väärinkäytön tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi.

Yritys on rangaistava.

Suostumusperusteisuus on tärkeä uudistus, jota Poliisihallitus kannattaa.

Poliisin kannalta yksi tärkeimpiä kysymyksiä tunnusmerkistön tulkinnassa on, miten poliisi toteaa kuulusteluissa suostumuksen tapahtuneen tai olleen tapahtumatta ja poliisi toivoo tähän kiinnitettävän erityistä huomiota lain valmistelussa, jotta uuden lainsäädännön tulkinta onnistuu poliisissa toivotulla tavalla.

Vaikka suostumusperusteisuus sinällään on selkeä, niin käytännössä (seksuaalirikoksia tutkittaessa) suostumuksen ilmaisu ja sen ymmärtäminen tulee mitä ilmeisimmin olemaan vaikea - niinpä suostumuksen määrittelemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta lain soveltaminen olisi yhdenvertaista. Kun suostumus esimerkiksi voidaan ilmaista kehollisesti toisen toimintaan vastaamalla, jää väistämättä mahdollisuuksia osapuolien virheellisille tulkinnoille ja osallisten eriäville ymmärryksille ja näkemyksille.

Poliisin rikostutkinnalle on tavanomaista käsiteltävien tapausten pohjalta, että esimerkiksi raiskausrikoksiin liittyy usein päihteet ja niiden vaikutuksen alaisena olo, puolin ja toisin, jolloin toiminta, käyttäytyminen ja toisen tulkitseminen voi muuttua eri tavoin eri henkilöillä hyvinkin monimuotoisesti, jolloin asioihin suhtautuminen jälkikäteen ei ole välttämättä selkeää ja yksiselitteistä.

Lisäksi on huomioitava nuoret henkilöt, joille ei välttämättä ole vielä opetuksen ja/tai elämänkokemuksen kautta syntynyt käsitystä määritelmästä suostumusperusteinen seksuaalinen kanssakäyminen. Poliisi ei haluaisi olevansa nuorelle se ensimmäinen kontakti suostumusperusteisen seksuaalisen kanssakäymisen keskustelulle, vaan toivoo tämän osalta merkittävää toimintaa muilta viranomaisilta ja yhteistyötahoilta, jotka työskentelevät nuorten kanssa seksuaalikasvatuksen parissa.

Poliisin suorittaman esitutinnan osalta kyseessä tulisi olemaan em. asioiden osalta käytännössä hyvin merkityksellinen tunnusmerkistömuutoskokonaisuus. Etenkin vapaaehtoisuus tai sen puute saattaa jälkikäteen olla esitutkinnassa haastavaa näyttökysymysten arvioinnin kannalta. Näytön riittävyyteen liittyvä problematiikkaa esiintyyneen jatkossa sen selvittämisessä,

onko suostumus seksuaaliseen kanssakäymiseen ollut olemassa vai ei. Ehdotetun raiskaussäännöksen sanamuodon mukaan, vapaaehtoisuuden voisi ilmaista sanallisesti, käytöksellä tai muulla tavalla eli käytännössä millä tahansa tavalla, jolla ihminen voi osoittaa toiselle osallistumistahtonsa.

Säännös ei myöskään välttämättä edellyttäisi tietynlaista harkittua tai määrätietoista vapaaehtoisuuden ilmaisemista vaan riittäväksi ilmaisemiseksi katsottaisiin se, ettei henkilön tahto osallistua sukupuoliyhteyteen on välittynyt hänen toimintansa johdosta toiselle osapuolelle ennen sukupuoliyhteyden aloittamista. Ilmaisemista koskeva edellytys ei liioin tarkoittaisi, että ilmaiseminen olisi kaikissa tapauksissa tehtävä välittömästi tai nimenomaisesti joka kerta ennen sukupuoliyhteyttä.

Seksuaalirikosten tutkinnan osalta (etenkin jälkikäteisesti ilman teknistä näyttöä) on sängen tavanomaista, että ajaututaan ns. väite vastaan väite tilanteeseen. Mitä vapaaehtoisuuden ilmaisuun edellä todetun mukaan tulee, on ymmärryksissä ja niiden jälkikäteisissä tarkasteluissa varmasti eri sävyjä ja tulkintoja jatkossakin. Eli väite vastaan väite asetelmat tulevat jatkumaan ja jopa lisääntymään esitutkinnoissa muutoksen jälkeenkin, eikä vastaväitteitä välttämättä oikaista pitämällä niitä perusteettomia yleistyksinä, semminkin kun poliisin tulee aina huomioida asioita sekä puolesta että vastaan.

Suostumusperusteisuuden ohella avutonta tilaa koskevaa tunnusmerkistöä laajennettaisiin ja selkiytettäisiin sekä pelkotilan osalta säännöskohtaisissa perusteluissa otettaisiin huomioon nykyistä laajemmin tilanteet, joissa teon kohde ei voisi pelkonsa vuoksi muodostaa tai ilmaista tahtoaan.

Lisäksi etenkin sitä, että kuuttatoista vuotta nuorempiin lapsiin kohdistuvista rikoksista säädettäisiin erilliset säännökset, lähtökohtana lapsen koskemattomuus ja se, että lapsiin kohdistuvat rikokset luokiteltaisiin pääsääntöisesti nykyistä vakavammiksi, voitaisiin pitää tärkeänä uudistuksena.

Merkittävä ja tärkeä uudistus on seksuaalisen itsemääräämisoikeuden kannalta myös seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön laajentaminen kosketelun lisäksi koskemaan sanallista toimintaa, kuvan lähettämistä tai esittämistä tai ottamista eri tavoin tai itseään paljastamalla, taikka muulla vastaavalla tavalla.

Juuri nämä eri tavoin toteutuvat monimuotoisesti tulkittavissa olevat teot tulevat lisäämään huomattavasti poliisille tehtäviä ilmoituksia, semminkin kun todetaan, että: *"taikka muulla vastaavalla tavalla"*. Tämähän voi tarkoittaa käytännössä lähes mitä vaan; liittyen sanomisiin, eleisiin, ilmeisiin ja näiden yhdistelmiin - kuten ns. kansainvälisiin käsimerkkeihin samalla ilmeillen ja elehtien yms. jne.

4 Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta (LA 24/2020 vp)

Kokonaisuuden kannalta on tärkeää, että lasta seksuaalisesti esittäviä kuvia koskevat rangaistussäännökset siirretään rikoslain seksuaalirikoksia koskevaan lukuun.

Suunniteltuja sääntelyä ankaroittavia muutoksia voidaan pitää kokonaisuuden kannalta tarpeellisina.

Poliisihallitus katsoo, että on lapseen kohdistuvan vakavan väkivallan kohdistuvan materiaalin hallussapito ja sen katsominen sekä levittäminen tulisi olla rangaistavaa samoin kuin lapsen seksuaalisen väkivallan materiaalin. Tällaisella väkivaltamateriaalilla Poliisihallitus tarkoittaa, että esim. jopa lapsen tappamiseen johtavaa väkivaltaa on videoituna tai kuvina. Käyttäjät saavat materiaalin katsomisesta seksuaalista tyydytystä.

5 Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta (LA 96/2020 vp)

7 §

Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen

Joka oikeudettomasti esittää tai levittää toista seksuaalisesti esittävän todellisuuspohjaisen tai todenmukaisen kuvan tai kuvatallenteen siten, että teko loukkaa olennaisesti tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava *seksuaalisen kuvan luvattomasta levittämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Kuva tai kuvatallenne on 1 momentissa tarkoitettulla tavalla todellisuuspohjainen, jos se on valmistettu tilanteesta, jossa henkilö tosiasiallisesti esiintyy 1 momentissa tarkoitettussa kuvassa tai kuvatallenteessa, ja todenmukainen, jos se erehdyttävästi muistuttaa valokuvaamalla tai muulla vastaavalla menetelmällä valmistettua kuvaa tai kuvatallennetta tilanteesta, jossa henkilötosiasiallisesti esiintyy 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Muutoksella saattaa olla poliisin kannalta todella merkittävä rikosilmoitusten määrän kasvu, mitä tulisi seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen -rikosilmoituksiin.

Asiaan liittyvä valmistelu, koskien oikeudettomasti esittämistä ja levittämistä sekä teon olennaisesti loukkaamista vaatii täsmällisyyttä. Tietoteknisesti haasteita voi muodostua myös todellisuuspohjaiseen ja todenmukaisuuteen liittyen, eli kaikkineen uudistus enteilee poliisin työmäärän kasvua.

Näin ollen valmistelussa tulisi ottaa selvästi kantaa myös siihen, missä menee esitutkinnan toimittamisen ja sen mahdollisen rajoittamisen (ETL 2:10) käytännön raja, esimerkiksi kustannusperusteisuuden suhteen?

6 Kansalaisaloite

Poliisinhallitus näkee, että kansalaisaloitteeseen tulee kokonaisuutena suhtautua myönteisesti, etenkin jos uudistuksilla voidaan auttaa rikoksen uhria ja edistää tämän asemaa.

Tarkasteltaessa asiaa yksittäisen rikoslain lukua laajemmassa näkökulmassa, saadaan asiaan tukea kansalaisaloitteessa mainituista kansainvälisistä sopimuksista ja niihin liittyvien valvontaelimien lausunnoista. Etenkin Istanbulin sopimus ja sen toimeenpanosuunnitelma ovat keskeisiä ja myös

ajankohtaisia liittyen Suomessa tehtävään poikkihallinnolliseen viranomais-ten yhteistyöhön, jonka yhteydessä huomioidaan laajasti myös järjestöjä. Kansalaisaloitteen yksityiskohtiin Poliisihallitus ei ota kantaa.

7 Seksuaalirikosten määristä

Poliisin tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrät ovat viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana kasvaneet voimakkaasti - poliisin tietoon tulleet kaikki seksuaalirikokset ovat yli kaksinkertaistuneet vuodesta 2010 vuoteen 2021 mennessä. Tilastollisesti suurin nousu on tapahtunut viime vuosina.

Ohessa on poliisin tietoon tulleet kaikki seksuaalirikokset sekä vielä erikseen jaoteltuna lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt ja raiskaus, pakottaminen sukupuoliyhteyteen -teot sekä muut seksuaalirikokset 2010 - 2021.

Poliisin tietoon tulleet kaikki seksuaalirikokset vuosina 2010 - 2021:

Vuosi	Poliisille ilmoitetut rikokset
2010	2 426
2011	3 269
2012	3 553
2013	3 248
2014	3 022
2015	2 991
2016	3 338
2017	3 331
2018	3 856
2019	4 466
2020	4 472
2021	5 412

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

2010	1 103
2011	1 697
2012	1 577
2013	1 668
2014	1 420
2015	1 242
2016	1 245
2017	1 188
2018	1 410
2019	1 862
2020	1 804
2021	2 121

Raiskaus, pakottaminen sukupuoliyhteyteen

2010	823
2011	1 040
2012	1 039
2013	978

2014	1 025
2015	1 054
2016	1 167
2017	1 262
2018	1 400
2019	1 476
2020	1 464
2021	1 836

Muut seksuaalirikokset

2010	500
2011	532
2012	937
2013	602
2014	577
2015	695
2016	926
2017	881
2018	1 046
2019	1 128
2020	1 204
2021	1 455

Eri asiantuntijoiden ja toimijoiden näkemysten mukaan viranomaisten tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrän nousuun on vaikuttanut mm. eri viranomaisten toimintaan liittyvät velvoitteet, niiden toteutuminen ja useiden järjestöjen aktiiviset toimet, etenkin rikosten uhrien auttamistoimien ja järjestelmien osalta.

Rikoksen uhreille tarjottavat lisääntyneet palvelut ovat olleet omiaan vähentämään seksuaalirikoksiin liittyvää pelkoa, häpeää ja monia muita vaikutuksia, kun rikosten uhreille on ollut paremmin ja enemmän tukea ja apua tarjolla sekä saatavilla. Tätä kaikkea on edistänyt myös se, että näistä kasvanneista mahdollisuuksista on kerrottu aktiivisesti ja asiat ovat olleet laajasti esillä julkisessa keskustelussa sekä medioissa. Tätä työtä on tärkeää jatkaa.

Seksuaalirikoksia leimaa vahvasti piilorikollisuus. Eri tahot, kuten järjestöt ovat eri lähteisiin tukeutuen esittäneet, että seksuaalirikoksista tulisi esiin vain niin sanottu jäävuoren huippu ja on esitetty lukuja, joiden mukaan viranomaisten tietoon tulisi vain noin 10 prosenttia kaikista tapahtuneista seksuaalirikoksista.

Kun tarkastellaan kriittisesti mm. seuraavia asioita:

- Poliisin tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrän pitkäaikainen ja jatkuva kasvu.
- Verkkovälitteisten rikosten lisääntyminen, etenkin lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa
- Viranomaisia velvoittava toiminta ja sen laajentuminen edelleen.
- Lukuisten järjestöjen hyvä ja määrätietoinen toiminta.
- Piilorikollisuuden ilmeinen osuus.

- Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen mukanaan tuomat ilmeisen laajat uudistukset, kuten suostumusperusteisuus.

Voidaan pitää enemmän kuin todennäköisenä, että poliisin tietoon tulevien seksuaalirikosten määrä tulee tulevaisuudessa kasvamaan merkittävästi.

Tämä kaikki tulee edellyttämään poliisilta enemmän osaamista, enemmän laatua, enemmän yhteistyötä, enemmän kaikkea; kuten rahoitusta ja resursseja sekä toiminnan priorisointia, jotta tästä kaikesta selviydytään kunnialla, lainsäätäjän tarkoittamalla ja yhteiskunnan velvoittamalla tavalla.

8 Koulutus- ja resurssivaikutukset poliisin osalta

Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus tulee edellyttämään poliisissa laajan ja mittavan koulutustarpeen.

Koulutuksen tulisi sisältää erityisesti tunnusmerkistöjen haasteellisuuden kokonaisuuden läpikäymisen ja hahmottamisen. Lain voimaan tullessa pitäisi huomioida riittävän pitkä lain voimaan tuloaika siirtymäsäännöksineen, jotta oikeasti voidaan valmistautua, että poliisi pystyy vastaamaan asetettuihin vaatimuksiin.

Muutos tulee lisäämään entisestään myös poliisin toiminnan sensitiivistä luonnetta, joka pitää pystyä sovittamaan myös siihen, jo edellä todettuun, että poliisin tulee esitutkinnassa huomioida asioita sekä puolesta että vastaan. Tämä kaikki edellyttää etenkin seksuaalirikosten osalta erityistä ammatitaitoa ja osaamista, joka kaikki edellyttää vahvaa ja jatkuvaa erityiskoulutusta rikostutkijoille ja laajemmin etenkin tutkinnanjohtajille sekä seksuaalirikoksiin syvällisemmin erikoistuville, kuten myös muille toimijoille, joilla on erityinen rooli seksuaalirikostutkinnassa. Samalla tarvitaan kaikkien poliisien perusosaamista.

Erityisen huomionarvoista kokonaisuuden kannalta on se, että muutokset tulevat koskemaan koulutuksen osalta käytännössä koko poliisikuntaan. Asialla tulee olemaan merkitystä varsinaisen esitutkinnan ohella etenkin erilaisissa akuuteissa tilanteissa ja niissä suoritettavissa puhutteluissa esimerkiksi kotihälytystehtävillä, joilla korostuu sivullisten turvallisuuden ja poliisin oman työturvallisuuden lisäksi etenkin rikoksen uhrin oikeuksien huomioiminen, mutta myös tutkinnan turvaaminen, edellyttäen tärkeän kohtaamisiin liittyvän sensitiivisyyden lisäksi ja ohella myös teknistä osaamista. Näissä asioissa tavallinen poliisi ja poliisipartio ovat ensitietojen ja -puhuttelujen sekä erilaisen dokumentointien osalta paljon varjelijoina. Tämä kaikki edellyttää kattavaa ja jatkuvaa koulutusta sekä myös harjoittelua osaamisen ja sen laadun ylläpitämiseksi.

Koulutuksen merkitystä ja tässä yhteydessä sen monimuotoisuutta ei pidä eikä voi vähätellä. Sekin pitää huomioida, että koulutuksessa olevien poliisien tehtävät on hoidettava samaan aikaan jokapäiväisessä operatiivisessa toiminnassa, mistä aiheutuu ylimääräinen kustannuserä. Painavasti tulee huomioida myös se, että kyse ei ole vain kertaluontoisesta asiasta, vaan vuosittaisesta rahoitustarpeesta, joka tulee huomioida jatkuvan koulutuksen ja osaamisen sekä sen laadun ylläpitämiseksi.

Nämä sensitiiviset erityistä hienotunteisuutta vaativat kohtaamiset samalla, kun pitää suorittaa virkavelvollisuuksien mukaisesti tehtäviään, huomioiden esitutkinnassa asioita sekä puolesta että vastaa, eivät ole helppoja, vaan vaativat koulutusta ja kokemusta sekä laajasti yhteistyötaitoja ja -ymmärrystä. Kyse on sellaisesta osaamisesta, jota ei voi vaatia ja edellyttää jokaiselta poliisilta, eikä ilmeisesti muiltakaan toimijoilta esim. erilaisissa sote palveluissa.

Esimerkki 1

Yhden opintopisteen 27 tunnin koulutus Poliisiammattikorkeakoulun järjestämänä tarkoittaisi sitä, että kaikkien 7 500 poliisin koulutus olisi 202 500 tuntia, joka vastaa 123,47 henkilötyövuotta (HTV). Henkilötyövuoden keskimääräinen kulu (oheiskuluineen) on noin 70 000 euroa. Näin ollen pelkkään koulutukseen käytetyn ajan laskennallinen hinta/HTV olisi 8 643 292 euroa. Kun kokonaisuuteen liitetään koulutusten suunnittelu ja toteutus, siirtymisineen, tiloineen ja tekniikkoineen sekä oheistoimineen, liittyen muun muassa tietotekniikkaan ja materiaaleihin sekä kuljetuksiin jne. - voitaneen puhua noin 10 miljoonan euron kokonaiskustannuksesta.

Tällainen opintopistekoulutuskokonaisuus voisi olla kattava ja samalla motivoiva. Lyhyempi muutaman tunnin koulutus jää helposti näennäiseksi ja sen myötä ei voi odottaa kattavaa osaamista, saati laatua.

Esimerkki 2

Seksuaalinen ahdistelu -nimikkeen laajentamisen vaikutuksista tutkintaan:

Mikäli yhden seksuaalisen ahdistelun esitutkintaan käytetään kaikkine työvaiheineen 20 tuntia, niin 1 000 asian (tämän hetken arvio mahdollisesta juttumäärän lisäyksestä vuosittain) esitutkintaan käytetty työmäärä 20 000 tuntia olisi noin 12,2 henkilötyövuotta (HTV). Kun yhden HTV:n laskennallinen tuntimäärä on vuodessa 1 640 tuntia ja keskimääräinen henkilökulu n. 70 000 euroa, niin jo 1 000 jutun lisäys tarkoittaisi poliisissa noin 854 000 euron vuosittaista lisäkustannusta.

9 Muuta huomionarvoista

Poliisihallitus ei ota varsinaisesti kantaa rangaistusasteikkoihin, mutta toteaa, että niiden tulee noudattaa osaltaan yleistä oikeuskäsitystä ja niiden tulee olla oikeassa suhteessa rikoslainsäädäntöön kokonaisuuteen - seksuaalirikoksiin liittyvä erityisluonne ja etenkin vahingollisuus huolella huomioiden. Varsinkin lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusasteikkojen tarkastelu on tärkeää.

Seksuaalirikosten esitutkintatutkinta poikkeaa monella eri tavalla muiden rikosten tutkinnasta. Valitettavan usein esim. raiskauksista tehdään eri motiivien myös perättömiksi osoittautuvia ilmoituksia, joiden tutkinta on yhtä paljon aikaa vievää kuin tosiasiallisesti tapahtuneiden raiskausrikosten tutkinta. Tähän liittyen tulisi pohtia voitaisiinko perättömiksi osoittautuneiden seksuaalirikosilmoitusten moitittavuutta ja seuraamuksia mitata samassa suhteessa todellisiin seksuaalirikoksiin esim. RL 15:6 §:n mahdollistamissa puitteissa.

Seksuaalirikosten tutkinnassa korostuu erityisellä tavalla kaksi toisiinsa tiiviisti nivoutuvaa asiaa:

- rikoksen uhrin kohtaaminen ja oikeudet
- eri toimijoiden saumaton yhteistyö näytön turvaamisessa ja rikoksen uhrin oikeuksien toteutumisessa

Mainitut asiat tulee nähdä laajasti ja ymmärtää niiden merkitys myös muissa rikoksissa, joissa eri viranomaiset kohtaavat erityisen haavoittuvassa asemassa olevia rikoksen uhreja.

Nämä sensitiiviset erityistä hienotunteisuutta vaativat kohtaamiset samalla, kun pitää suorittaa virkavelvollisuuksien mukaisesti tehtäviään, huomioiden esitutkinnassa asioita sekä puolesta että vastaa, eivät ole helppoja, vaan vaativat koulutusta ja kokemusta sekä laajasti yhteistyötaitoja ja -ymmärrystä. Kyse on sellaisesta osaamisesta, jota ei voi vaatia ja edellyttää jokaiselta poliisilta, eikä ilmeisesti muiltakaan toimijoilta esim. erilaisissa sote palveluissa.

Poliisihallituksessa on tiedostettu jo pidempään, liittyen muun muassa poliisin ennalta estävän toiminnan kokonaisuuksiin, Barnahus-hankkeeseen ja MARAK-projektiin, että tiettyjen asioiden tutkintaa ja tutkinnanjohtamista sekä niiden edellyttämää osaamista on tulevaisuudessa pakko keskittää.

Keskeisenä kehittämisratkaisuna voisi olla yksiköt, joissa tutkittaisiin erityisen haavoittuvassa asemassa/erityisen suojelun tarpeessa (ESTO) olevien ihmisten asioita rikosnimikkeestä riippumatta. Järkevän ja tuloksellisen toiminnan edellytyksiin tulisi kuulua se, että tätä toimintaan tehtäisiin yhteistyön sijaan aidosti yhdessä ja johdetuissa rakenteissa yhteiskunnan asettamien riittävien resurssien puitteissa eri toimijoiden kanssa. Nämä toimijat koostuisivat poliisin ohella etenkin sosiaali- ja terveystoimesta sekä syyttäjätöimistä. Muiden viranomaisten ohella tulisi huomioida myös erilaiset järjestöt.

10 Lopuksi

Kaikkeen rikostorjuntaan ja -tutkintaan kuuluu oleellisesti ennalta estävä toiminta, sisältäen myös uusintarikollisuuden torjunnan. Ennalta estävän toiminnan kokonaisuutta olisi tärkeää edistää myös lainsäädännöllisesti.

Lisäksi on hyvä todeta, että myös seksuaalirikoksiin syyllistyneiden osalta tulee kiinnittää huomiota palveluihin, joiden avulla voidaan estää uusintarikollisuutta.